

УДК 94(477)

Сокульський Т. – ст. гр. МА-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СТАВЛЕННЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ 1932–1933 РР.

Науковий керівник: к.і.н., асистент Потіха О.Б.

Sokulsky T.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

WEST PUBLIC ATTITUDE TO OF HOLODOMOR IN UKRAINE 1932-1933

Supervisor: Potikha O.

Ключові слова: Голодомор, Західна Україна, Наддніпрянська Україна

Key words: Holodomor, Western Ukraine, Dnegr Ukraine

Наприкінці літа 1932 року в Наддніпрянщині в результаті насильної колективізації та розкуркулювання розпочався голод, який досяг апогею до початку весни та завершився на початку літа 1933 року. Саме за цей менш ніж календарний рік в Україні загинули мільйони людей. Трагедія Наддніпрянщини болем відгукнулася у серцях мільйонів єдинокровних братів за Збручем. Вона викликала масу протестів всієї західноукраїнської громадськості до тих нелюдських дійств комуністичної влади.

Коли від голоду вмирали українські селяни, то комуністична пропаганда твердила, що в Україні, як і в цілому Радянському Союзі, масово ніякого голоду нема. Але попри зусилля пропаганди вістки про трагедію українського села проникали через завісу мовчання до цивілізованого світу, в тому числі і до Польщі, де проживала найчисельніша, після Української соціалістичної радянської республіки (УСРР), українська громада.

Відомості про голод на Наддніпрянщині надходили на Західну Україну уже протягом 1932 р. Газети друкували листи наддніпрянців до родичів за Збручем, а також свідчення очевидців голодомору – іноземних журналістів, дипломатів, втікачів, яким вдалося перейти кордон. Найбільше інформації про голод в УСРР містилося на сторінках таких західноукраїнських часописів, як «Діло», «Новий час», «Нова зоря», «Мета» та інші. Вони містили багато листів голодуючих селян до родичів у Польщі. Жахливі відомості про трагедію за Збручем надходили одна за одною і публікувалися на сторінках західноукраїнської преси.

Більшовицька політика щодо українців викликала могутню хвилю протесту серед української громадськості в Польщі. При перших звістках про голод західноукраїнське населення почало спонтанно організовувати продовольчу допомогу голодуючим – зерно, муку, картоплю, кукурудзу, сало, яйця, птиця. Усе зібране здавали в прикордонний пункт для переправлення за Збруч голодуючим. Але ця допомога не доходила до них, оскільки більшовицька влада на пропускала її через кордон. Для західноукраїнської громадськості стало очевидним, що українське населення за Збручем приречене на погибель.

У такій ситуації західноукраїнське населення не могло стояти осторонь і спокійно спостерігати за подіями, які відбувалися за Збручем. Суцільне винищення

українства викликало негативне ставлення місцевого населення до більшовицького режиму та його політики, а також мобілізувало громадські та політичні сили західноукраїнського суспільства на захист нації. Найвпливовіші політичні партії краю – Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО), Українська соціалістично-радикальна партія (УСРП) та Українська соціал-демократична партія (УСДП) – стали організаторами всенародної протестаційної акції проти Голодомору. Лідери цих партій засуджували основні напрямки діяльності більшовицького уряду, спрямовані на тотальне винищення українців, їх суспільно-політичних, культурних і економічних традицій. В липні 1933 р. було створено Громадський комітет рятунку України (ГКРУ) з представників 44 громадських організацій та установ Західної України. Головною метою діяльності Комітету було проведення допомогової акції для наддніпрянських братів, організація в порозумінні з духовенством дня жалоби, повітових віч протесту, а також збір пожертв для голодуючих.

Звернення ГКРУ знайшли відгук у серцях сотень тисяч українців краю. Невдовзі були створені повітові рятункові комітети на допомогу голодуючим у багатьох місцевостях Львівського, Волинського, Станіславського та Тернопільського воєводств. Ці комітети розгорнули активну роботу в масах щодо збору коштів, продуктів, організації протестаційних віч і демонстрацій, направлення відповідних телеграм до радянського посольства. З сіл і містечок Галичини і Волині до Громадського комітету у Львові масово надходили кошти, збіжжя, продукти харчування на порятунок голодуючих братів над Дніпром. Масові віча, збори, демонстрації протесту проти більшовицької політики в Україні проходили по всій Західній Україні до кінця 1934 р.

Але по мірі розгортання акції порятунку України, ставало очевидним, що радянський уряд, який заперечував факт голодомору, не допустить ніякої допомоги голодуючим.

Однак в час великої трагедії наддніпрянських українців населення західноукраїнських земель не було байдужим до долі своїх єдинокровних братів і сестер. Під керівництвом Громадського комітету рятунку України було здійснено цілу низку заходів з метою моральної підтримки та матеріальної допомоги голодуючим в радянській Україні. Усе це стало черговим проявом боротьби західних українців за соборність рідного народу, його краще майбутнє.